

Placering av skyddsvärda björnbär

Samrådsunderlag – Ljunghusen, Vellinge kommun 2016

Bakgrund och syfte

AB Ljungskogens Strandbad, i samarbete med Fojab Arkitekter, håller på med ett detaljplanearbete för bostadsbebyggelse i norra delen av Ljunghusen, norr om väg 100 (Vellinge kommun). Vid tidigare inventeringar och besök i området har bl.a. Floraväktar inventeringar för Skåne län, Lunds Botaniska förening samt Calluna AB identifierat sällsynta björnbärsarter.

I samband med pågående planarbete samt björnbärens känslighet för exploatering och annan påverkan, har Calluna AB fått i uppgift att identifiera möjliga platser vartill de skyddsvärda björnbären kilbjörnbär (*Rubus silvaticus*) och engelskt björnbär (*Rubus echinatus*) kan flyttas. Syftet med detta PM är att utforma ett samrådsunderlag till Länsstyrelsen Skånes län. Detta för att implementera flytten i planhandlingarna.

Nulägesbeskrivning och historia

I samband med planen för att flytta de skyddade björnbären har ett samrådsmöte legat som grund för kommande flytt. Detta möte, som avhölls den 8 september 2016, framkom att flytten ska omfatta de förekomster av björnbären kilbjörnbär och engelskt björnbär som påverkas av kommande exploatering (figur 1). Ett underlag för mötet den 8 september var Callunas PM "PM rörande eventuell flytt av björnbär vid Ljunghusen" daterat 3 februari 2016.

Figur 1. Flytten av skyddsvärda björnbär gäller tre bestånd; två med engelskt björnbär och ett med kilbjörnbär. Dessa markeras med rött i denna figur. Vidare syns ett bestånd av kilbjörnbär och engelskt björnbär som anses kunna vara kvar vid en exploatering.

Under arbetets gång har Calluna varit i kontakt med antal specialister inom björnbär bl.a. Tomas Burén som t.ex. har skrivit artfaktablad för de två arterna (Artfakta 2016). Vidare har Calluna genom dessa specialister efterlyst samt själva sökt likande fall där björnbär har flyttats. Endast ett fåtal fall har diskuterats eller genomförts i Sverige bl.a. från Västerviks kommun samt Oskarshamns kommun där man har flyttat på björnbärsplantor, men ingen direkt uppföljning har gjorts. Uppfattningen och bedömningen hos Calluna och bland de experter som har

kontaktats är att björnbären anses fullt möjliga att flytta med tanke på vad man vet om arternas tålighet och förmåga att etablera sig. Därtill gäller att identifiera och möjliggöra nya platser där arterna faktiskt skall kunna trivas och överleva.

Placering och flytt av björnbär

Med insamlad kunskap om arternas ekologi och livsmiljöer samt ett begränsat antal fall av flytt har arbetet fortlöpigt och nästa steg i arbetet har varit att identifiera lämpliga platser för de skyddsvärda björnbären. Olika faktorer har varit särskilt viktiga i denna del av arbetet. Viktigast för en lyckad flytt är att ge björnbären en plats med bästa förutsättningar för att fortleva i området. Förutsättningarna ska likna de som arterna har idag i förhållanden till t.ex. jordmån, naturtyp och beskuggningsgrad. Vidare har faktorer som spridningsmöjligheter samt framtida skydd varit viktiga. I nuläget finns kilbjörnbär inom relativt kort avstånd från berörd detaljplan. Närmsta lokal ligger ca 1 km sydöst om aktuellt område. För engelskt björnbär finns observationer 500 meter mot öster från aktuellt område. I övrigt förekommer arterna ytterst sparsamt och huvudsakliga utbredning är i och runt Ljunghusen och Höllviken.

Den 28 oktober 2016 gjordes ytterligare ett fältbesök till området samt närliggande miljö för att på plats få en bättre bild av möjliga platser för flytt utifrån tilltänkt exploatering av detaljplanen enligt figur 1. Vid detta arbete kunde två lämpliga platser identifieras där ena platsen ligger längs plangränsen och en annan i direkt anslutning (figur 2). Platserna anses med tanke på nämnd förutsättningar ovan kunna mottagliga för arterna.

Figur 2. De områden som är lämpliga för mottagning av björnbären samt möjliga spridningsvägar för ökat utbredning.

Kilbjörnbär

Kilbjörnbär som i Sverige har identifierats på lokaler med vägrenar och skogsbryn ska flyttas från ett bestånd i den västligaste delen av detaljplaneområdet. För att säkerställa framtida skydd bedöms det olämpligt att genomföra flytt till eller i direkt anslutning till planerad tomtmark. Förslagsvis flyttas huvuddelen av beståndet med rötter en kort sträcka till ett lämpligt ställe alldeles söder om diket som löper längs med den gamla banvallen i första hand till ett av de planerade naturområden (figur 2). Ganska nära banvallen finns redan idag ett bestånd som ska bevaras intill en planerad dagvattendamm, så jordmån, skuggning och andra förutsättningar verkar vara lämplig för kilbjörnbär där idag.

40 meter öster om det bestånd som ska bevaras vid dagvattendammen, finns ett bestånd som ligger alldeles nära diket längs med banvallen (figur 2) Det ska flyttas och förslagsvis görs det 20-60 meter österut till en liknande miljö längs med diket, men inom det område som ska bevaras som naturmiljö i mitten av detaljplaneområdet.

Om grenar skadas eller går av vid flytten av de olika bestånden, kan de med fördel planteras inom fastigheten Ljunghusen 16:60 öster om hela detaljplaneområdet. Detta rekommenderas för att sprida riskerna och öka möjligheten för fler bestånd att etablera sig.

Figur 3. Lokalen där kilbjörnbär finns nära den gamla banvallen. Beståndet ska flyttas.

Engelskt björnbär

Engelskt björnbär förekommer i busksnår och vägrenar och finns på två lokaler inom detaljplaneområdet och den ena ska flyttas och den andra ska bevaras i kanten av det mittersta

naturområdet. Det bestånd som ska flyttas bör huvudsakligen planteras inom Ljunghusen 16:60 eftersom konkurrensen från andra arter av triviala björnbär är mycket stor i närheten av de nuvarande båda bestånden (figur 4). Det är inte lätt att skilja på arterna, så före och under flytten måste en kunnig botanist märka ut rätt plantor så att inte fel arter flyttas.

Figur 4. Lokalen där engelskt björnbär finns nära en stig. Beståndet ska bevaras och röjning av triviala arter av björnbär är lämpligt här för att gynna den skyddsvärda arten.

Bedömning

Calluna bedömer att en flytt av kilbjörnbär och engelskt björnbär är möjlig. En flytt av arterna har goda förutsättningar då björnbären är perenna och långlivade buskar med större rotsystem. Så länge man håller rotsystemet intakt vid flytten är risken för påverkan mindre. Vi bedömer att de nya växtplatserna uppfyller de krav som ställs för att arten kan etablera sig i ett långt perspektiv. Måttlig konkurrens från liknande buskage och en beskningsgrad som inte innebär slutenhet men ej heller allt för solöppet är troligen de viktigaste kriterierna. För att garantera att den nya miljön uppfyller detta rekommenderar vi att man uppför en uppföljningsplan där man kan ta höjd för ytterligare omplantering om åtgärden inte svarar på rätt sätt eller på annat sätt behövs justeras t.ex. genom aktiva åtgärder som röjning eller likande.

I bästa fall får de skyddsvärda björnbären en lite större utbredning samt goda förutsättningar för spridning inom områdena samt utmed banvallen och väg 100 mot öst och väst samt mot söder på andra sidan väg 100. Redan befintliga björnbär samt flyttade björnbär inom plan kommer vidare att skyddas enligt planbestämmelserna. Fastigheten Ljunghusen 16:60 är i exploatörens ägo och ska bevaras som naturområde vilket ger en förhöjd kunskap om arterna samt möjligheter för förbättringsmöjligheter för att gynna och skydda björnbären inom detta område.

Nästa steg i arbetet är att under blomning artbestämma och markera befintliga bestånd, både de som ska bevaras på plats och de som ska flyttas. Befintliga buskar som skall flyttas kommer delas och planteras på flera ställen inom de två redan beskrivna områdena. Detta för att sprida riskerna samt öka möjligheterna för buskarna att etablera sig på sin nya plats.